

TARTALOM

BEVEZETŐ	11
HORVÁTH CSABA • NEMZETI HADSEREGBŐL MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDSÉG (1919–1938)	13
A nemzeti hadsereg alapjainak megteremtése, a fővezérség megszüntetése	14
A trianoni békeszerződés és katonai következményei	19
A formálódó haderő tevékenysége IV. Károly visszatérési kísérleteinek tükrében	23
A Magyarország nemzetközi helyzetében bekövetkezett változások honvédelemre gyakorolt hatásai	29
Haderőépítés a Szövetséges Katonai Ellenőrző Bizottság (SZKEB) szorításában (1920–1927).....	30
A szervezés közvetlen előzményei	30
A Magyar Királyi Honvédség szervezésének kezdetei	36
A Magyar Királyi Honvédség fejlesztése (1927–1938)	38
A katonapolitikában bekövetkezett változások	38
A honvédelmi alapelvekben és a legfelső szintű vezetésben végrehajtott változások	41
A kiképzés és felkészítés nehézségei	45
Haderőfejlesztési törekvések	46
Az intenzív fejlesztés kezdete: a „HUBA” hadrend elfogadása és bevezetése.....	48
SZABÓ PÉTER • A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDSÉG RÉSZVÉTELE A TERÜLET-VISSZACSATOLÁSOKBAN ÉS A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ KÜZDELMEIBEN (1938–1944)	53
A részleges terület-visszavételek időszaka (1938–1941)	54
A felvidéki bevonulás, 1938. november 5–10.	54
A kárpátaljai hadművelet és a magyar–szlovák fegyveres összecsapás, 1939. március 15–28.	58
Az észak-erdélyi területek és a Székelyföld visszatérése, 1940. szeptember 5–13.	65
A délvidéki hadművelet, 1941. április 11–23.	73
„Jelképes részvétel” az 1941. nyári–őszii ukrajnai hadműveletben	80
A Honvéd Vezérkar új főnöke, új magyar katonapolitika	88
A Gyorshadtest végső harcai és hazaszállítása	89
A 2. hadsereg hadműveletei és tragédiája a keleti hadszíntéren (1942–1943)	91
A 2. hadsereg szervezete, fegyverzete és felszerelése	92
Áttörés Tyim városánál és felvonulás a Don folyó vonalához	97

A Don menti hídfőcsaták	101
Négy hónap állóháború	107
A 2. hadsereg védelmi és utóvédharcai 1943. január 12. és február 8. között	111
Magyar megszálló alakulatok a galíciai és ukrán területeken 1941. július 9. és 1944. március 19. között	121
A Kárpát-csoport megszálló tevékenysége 1941. július 9. és október 6. között	121
A Magyar Megszálló Csoport szervezete és működése 1941. október 6. és 1942. február 5. között	122
A Nyugati Megszálló Csoport tevékenysége 1942 februárja és 1942 decembere között	126
A Keleti Megszálló Csoport tevékenysége 1942 februárja és decembere között	129
A magyar megszálló seregtestek átszervezése és tevékenysége 1943 januárja és 1944 márciusa között	139
Kísérletek a honvédség aktív háborús részvételének visszaszorítására. A háborúból való kilépés zsákutcai	144
SZÁMVÉBER NORBERT • MAGYARORSZÁG NÉMET MEGSZÁLLÁSA ÉS SZOVJET ELFOGLALÁSA (1944–1945).....	
Hazánk német megszállása 1944 márciusában	148
A magyar katonai ellenállás	153
A magyar csapatok harcai az országhatáron kívül a német megszállás után	155
A magyar 1. hadsereg harcai a Kárpátok előterében	155
A magyar 1. lovashadosztály és a II. tartalék hadtest harcai belorusz, illetve lengyel területen	169
Hadműveletek Magyarország keleti részén	177
Az erdélyi hadműveletek	177
Harcok a Tiszántúlon	184
A budapesti hadművelet	192
Kísérletek a fővárosban lévő német és magyar erők felmentésére	201
Buda szovjet birtokbavétele	205
Harcok Magyarország nyugati felében	207
Légítámadások Magyarország ellen	211
Az 1944–1945. évi magyarországi hadműveletek értékelése	217
A harcok dinamikájának jellemző vonásai	217
A magyar honvédcsapatok harcértéke és tevékenységének értékelése	219
BONHARDT ATTILA • MUNKASZOLGÁLAT A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDSÉGBEN.....	
SZABÓ PÉTER • MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS MAGYAR HADIFOGSÁG	
231	
STARK TAMÁS • MAGYARORSZÁG MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS VESZTESÉGE	
239	
A világháború humán áldozatai	240
A magyar haderőben bekövetkezett személyi veszteségek	240
A harcok során elszenvedett polgári veszteség	243
A vézskorszak áldozatai	245
A hadifogságba esettek és elhurcoltak sorsa	247
Néhány jellemző adat a háborús pusztítás magyar gazdaságra gyakorolt hatásairól	250

HORVÁTH MIKLÓS • HONVÉDSÉGBŐL NÉPHADSEREG. A HADERŐ ÚJJÁSZERVEZÉSÉTŐL 1956-IG	253
Az új nemzeti haderő létrehozása (1944–1947)	254
A honvédség megszervezése a világháború befejező szakaszában	256
A honvédség jellegének átalakítása és alkalmazása	262
A kommunista párt harca a honvédség feletti ellenőrzésért (1945–1947).....	266
A haderő extenzív fejlesztésének időszaka (1948–1953)	270
A haderő totális politikai ellenőrzésének megteremtése	270
A haderő tervezett alkalmazásának elvei	276
A Honvédelmi Minisztérium és a szárazföldi csapatok átalakításának és fejlesztésének legfontosabb jellemzői	280
A honi légvédelem és a légierő megszervezése és fejlesztése	285
Irányváltás – a Magyar Néphadsereg szervezeti átalakítása, létszámának csökkentése (1953–1956)	290
A személyi állomány, elsősorban a tisztikar állapotának legfontosabb jellemzői	292
A Honvédelmi Minisztérium és a szárazföldi csapatok szervezetének átalakítása	296
Változások a légvédelmi és repülőcsapatoknál	300
A légoltalmi szervezetek megalakítása (1953–1956)	301
A hadsereg általános helyzete a forradalom és szabadságharc előtt	303
Terv a Magyar Néphadsereg karhatalmi alkalmazására	307
 HORVÁTH MIKÓS – TULIPÁN ÉVA • AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC HADTÖRTÉNETE	311
A forradalom és szabadságharc okai és körülményei (Horváth Miklós)	312
Tüntetésből fegyveres felkelés	312
Felkelésből szabadságharc	313
A hadsereg vezetése	318
A felkelő-szabadságharcos csoportok általános jellemzői	323
Újabb szovjet csapatok Magyarországra rendelése	325
A magyar hadsereg tevékenységének sokszínűsége	328
A forradalom győzelme	332
A fordulat politikai és katonai okai	332
Forradalmi szervezetek a Magyar Néphadseregben	335
A hadsereg tevékenységének fő jellemzői az október 28-i fordulatot követően	339
A forradalom új fegyveres ereje, a nemzetőrség megszervezése	340
A magyar forradalom és szabadságharc leverése	344
Döntés az újabb szovjet támadás megindításáról	344
Az általános támadás megindítása	346
Nemzetőr- és honvédelegységek ellenállása Budapesten	348
Harcok vidéken, a Magyar Néphadsereg alakulatainak lefegyverzése	352
A forradalom és szabadságharc időszakában bekövetkezett veszteségek (Tulipán Éva)	356
A veszteségadatok elemzése	356
Az erőszakszervezetek által elszenvedett veszteségek	361
1956 a Varsói Szerződés tükrében (Horváth Miklós)	364
Tisztogatások és megtorlás a hadseregben 1956 után	367
A kádári megtorlás célja és eszközrendszere	367
„Tisztogatások” a hadseregben	370
Megtorlás a hadseregben	372

HORVÁTH MIKÓS – SOLYMOSI JÓZSEF • A MAGYAR NÉPHADSEREG A VARSÓI SZERZŐDÉS KÖTELEKÉBEN (1957–1991)	377
Hadsereg és belpolitika	378
A haderő pártirányításának és ellenőrzésének rendszere és annak fontosabb változásai	378
A pártirányítás állami vonalon történő biztosítása	381
Hadsereg és társadalom	384
A Magyar Néphadsereg vezetői állományának felkészítése	387
Magyarország nemzetközi helyzete és a haderő integrálása a Varsói Szerződés szervezetébe	391
Magyarország szuverenitásának korlátai	393
A Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői békeidejű határozványának elfogadása	396
A Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői háborús irányításának szabályai	399
Újabb kísérlet Magyarország szuverenitásának korlátozására	403
Magyarország helye, szerepe a Szovjetunió (Varsói Szerződés) háborús terveiben	405
A Szovjetunió (Varsói Szerződés) katonai doktrínái, hadászati koncepciói és ezek változásai	405
A Magyar Néphadsereg délnyugati hadszínterre tervezett hadműveleteinek sajátosságai	407
A főcsapás tervezett irányai	408
A magyar haderőben az 1950-es és 1960-as években végrehajtott jelentősebb intézményi és szervezeti átalakítások	414
A haderőépítés céljai és eredményei	414
A szárazföldi haderőnemben bekövetkezett jelentősebb változások	419
A honi légvédelem korszerűsítése	423
A légtalmi szervezetek átalakítása és fejlesztése	424
A magyar haderő részvétele háborús feladatok végrehajtásában	428
A „Zala” hadgyakorlat megszervezése és végrehajtása	428
Katonai misszió Vietnamban (1973–1975)	438
A Magyar Néphadsereg az 1970-es és 1980-as években	439
A haderő változatlanlanságának évei	439
Az átfogó haderőreform végrehajtása	442
A szárazföldi csapatok szervezetének átalakítása	444
A csapat- és a honi légvédelmi erők átszervezése és fejlesztése	446
Polgári védelmi szervezetek egy esetleges háború következményeinek enyhítésére	448
A hátországvédelem egységes rendszerének megteremtése	450
A hadihajós fegyvernem és a tűzszerészszakcsapatok rövid története	452
A független Magyarország megteremtésének hadtörténeti vonatkozásai (1989–1991).....	452
A szovjet csapatok kivonása Magyarországról	452
Magyar döntés a Varsói Szerződés felmondásáról	455
VÉGH FERENC • MAGYAR HONVÉDSÉG 1991–2017	459
A kétpólusú világrendszer megszűnése, változások Magyarország nemzetközi helyzetében	460
A társadalmi feltételrendszer átalakulásának haderőre gyakorolt hatásai	462
A honvédelmi vezetés irányítási rendszerének átalakítása, a Magyar Honvédség Parancsnokságának megalakítása	464
Útkeresés – válaszok az új biztonságpolitikai kihívásokra	467

Közeledés az euroatlanti integrációhoz	470
Út a NATO-ba – felkészülés a csatlakozásra	472
A NATO-csatlakozás és közvetlen következményei	475
Igazodás a szövetségi követelményekhez	477
Az átalakulás eredményei a kötelezettségek és elvárások tükrében	483
A nemzetközi környezet átalakulásából következő dilemmák és katonai feladatok	496
„Zrínyi 2026” – a honvédelmi képességek komplex fejlesztésének programja	503
KOVÁCS VILMOS – SOÓS PÉTER • FEGYVERTÖRTÉNET (1919–2017)	507
A Magyar Királyi Honvédség fegyverzete (1919–1945)	508
A szárazföldi erők fegyverzete	509
A légierő fejlesztése, a repülőgépgyártás megteremtése	517
A Magyar Honvédség – Magyar Néphadsereg fegyverzete és fontosabb haditechnikai eszközei (1945–1956)	520
Az átmeneti időszak fegyverzetellátási lehetőségei	520
A szárazföldi csapatok fegyverzete, 1948–1956	521
A légierő eszközei és fegyverzete	527
Híradó-, műszaki és vegyvédelmi csapatok	529
A Magyar Néphadsereg fegyverzetének átalakulása és fejlődése (1957–1989)	530
A szárazföldi haderőnem fegyverzetének fejlesztése	530
A rakéta- és a tábori tüzérség fejlődése	537
A honi és csapatlégvédelem fejlesztése	541
Modernizáció a híradó-, műszaki és vegyvédelmi felszereléseknél	546
A Magyar Honvédség fegyverzetének változásai 1990-től	548
SALLAY GERGELY • MAGYAR KATONAI KITÜNTETÉSEK (1920–2017)	551
A hagyományok és az önállóság útján (1920–1945)	552
Új helyzet, új kitüntetések (1945–1948)	556
A Magyar Népköztársaság katonai kitüntetései (1949–1989)	558
A Rendszerváltozástól a NATO-tagságig (1990–2017)	562
BACZONI TAMÁS • EGYENRUHA-TÖRTÉNET (1919–2017)	565
Az átmeneti korszak – a forradalmak időszakának – egyenruhái	566
A Horthy-korszak uniformisai	567
Az 1945 és 1956 közötti időszak egyenruhái	569
A Magyar Néphadsereg ruházata a Kádár-korszakban	571
Alapvető változások a Magyar Honvédség katonai ruházatában	574
REIDER MÓNIKA • MAGYAR KATONAI ZÁSZLÓK (1919–2017)	577
A Horthy-korszak zászlói és hadilobogói	578
Visszatérés a régi jelképekhez	578
Az irredenta propaganda zászlói és az 1930-as évek zászlórendeletei	581
Az 1848-as honvédzászlók hazatérése, majd újra orosz kézre kerülése	584

A második világháború utáni korszak zászlótörténete	586
Az 1848-as zászlók másodszeri visszaadása	586
Új idők, új jelmondatok	587
A zászlóanyai szerep változása, csapatzászló-adományozási oklevelek	588
Változások az 1956-os forradalom és szabadságharc időszakában	590
Zászlók a Kádár-korszakban	591
A Magyar Néphadsereg úszóegységeinek hadilobogói	593
A történelmi zászlósor születése	594
A rendszerváltás után	595
VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA (MOHÁCSI ZOLTÁN)	597
KÉP- ÉS ÁBRAJEGYZÉK	623
MELLÉKLET	625
HELYNÉVMUTATÓ	635
NÉVMUTATÓ	643